

uppgifvit, att en gångstig förenar båda passen. Antagligen måste äfven Janina passet vara besatt af Ryssarne, ehuru, då alla detaljer ännu saknas, intet härom finnes nämndt.

Arjaslar, der förpoststrider stått mellan Mehemed Ali Paschas trupper och Ryssarnes östra flygel, återfinnes icke på Handtkes karta. Men man vet, att den är belägen vid Lomflodens öfra lopp. En hufvudgren af denna flod, hvita Lom tillflyter från öster 3 mil söder om Rustschuk. Men Ryska uppställningen åtföljer den andra här från söder kommande grenen, svarta Lom. I sitt öfra lopp flyter denna gren i en båge från sydost, från bergen vid Osman Bazar och Eski-Dschuman. Den upptager här små bifloder från söder. Öfver dessa går på flodens sydvestra och vestra sida väg från sagde befästade städer, hvilken längre nedanför öfvergår till dess östra sida och fortsätter till Rustschuk. Här på denna väg nära de nämnda små bifloderna, finner man orterna Sultankiöi, Popusköi, Gabova, som vid ifrågavarande strider omnämnts, de två senare troligen identiska med telegrammets Popkiöi och Gadova, vid hvilka Ryska styrkan skall koncentrerat sig, resp. dragit sig tillbaka till desamma. Man torde häraf kunna sluta att batalj på denna punkt afsigtligt undvikes.

I Ryska invaliden meddelas nu general Krüdener's utförliga rapport öfver första striden vid Plevna den 20 juli. Affären har på sätt och vis redan fått sin kritik. Ty bland flere generaler som dels fått tjenstledighet för sjukdom på 11 månader, dels blifvit öfverförda till annat befäl befinna sig äfven några, som tillhört 9 korpsen.

Att den berättelse af en Timeskorrespondent vid Turkiska hären om Plevna-striderna, som läses i senaste nummer, utgör mera eller mindre ett fantasistycke, torde läsaren redan hafva bemärkt. Ryssarne hafva aldrig innehaft Plevna. Deras venstra flygel utgjordes i senaste striden icke af 36 utan af 18 bataljoner o. s. v. Korrespondenten synes såsom hans konsorter på den sidan veta jemnt upp, hvad Turkarna berättat honom, men som påtagligen sjelf sett platt ingenting.

156 OM FÖRSLAG TILL VÄRFVAD ARMÉ AF A. M.

Morgonbladet n:o 203, 1.IX 1877

Morgonbladet N:o 186 innehåller en artikel af den aktade signaturen A. M. under rubrik: »Den allmänna värneplikten i Finland», hvarmed dock enligt artikeln innehåll bör förstås: den allmänna värnepligtens förkastlighet i Finland.

Den ärade författaren vill nemligen i stället för en värnepligtsarmé hafva en värfvad armé. Hos en så skarpsynt och insigtsfull författare måste man få förutsätta, att han väl vet, att ett sådant förslag aldrig kan blifva lag, åtminstone icke i annan form än det bestående indelningsverket. Det kunde derföre också synas obehöfligt att underkasta detsamma någon offentlig kritik. Men erfarenheten lär, hvilken stark bundsförvandt egoismen är. Förslaget kan påräkna anhängare och vålla konflikter, hvilkas följder ingen kan förutse. De besittande i landet hafva sedan tvåhundra år tillbaka åtnjutit privilegiet att endast med penningar eller penningevärde bidraga till fäderneslandets försvar, öfverlemnande försvaret åt de besittningslösa och behöfvande. Och en

uppmaning till dem att icke afstå från detta privilegium måste möta bifall isynnerhet bland sådane, hos hvilka en högre uppfattning af samhällspligterna icke stärfjar den naturliga egennyttan. Antagligt är, att förslaget väl skulle i hvarje fall träd i dagen i en eller annan form, emedan privilegiets innehafvare äro landets lagstiftare. Men lika oväntadt som beklagligt är, att just signaturen A. M. är den förste, som offentligt uppställer detsamma – oväntadt, emedan man ansett, att det i Kirjallinen Kuukauslehti publicerade och senare särskildt aftryckta värnepligtsförslaget icke tillkommit utan A. M:s goda minne, beklagligt, emedan A. M:s röst i landets angelägenheter är så betydande. 10

Såvidt fattas kan, afser förslaget icke någon ändring i den i värnepligtsförslaget förutsatta tjenstetiden. Soldaterna skulle således anvärfvas för 11 år, med skyldighet att tjenstgöra 3 år i aktiv-tjenst, 8 år i reserven, eller må vara kortare tid i senare klassen, om sådan nedsättning kan ske, och förmodligen äfven i landtvärnet till 40 års ålder. De skulle värfvas af kommunerna, hvilka blefve skyldiga att hvar och en ansvara för ställandet af sin årliga kontingent pro rata, d. v. s. man skulle årligen huggas med skådespelet af en generalauktion på menniskokött öfver hela landet.

Förslagets egentliga grund och kärna har jag redan framställt. Men sanning är, att denna, privilegiets bevarande, af A. M. icke särskildt framhålls. Deremot anföres såsom förslagets förnämsta grund den historiska traditionens goda grund. Den indelta soldaten var värfvad; och det vore nu förkastligt att i stället för denna »på historisk grund uppvuxna tradition» »löpa efter det nya, hvar det visar sig». Ja det får väl antagas, att författaren i sin pathetiska erinran om, huru »sinnet för det gamlas ärevördighet och duglighet försvinner alltmer», äfven innesluter nyhetsmakeriet att förkasta en så ärevärdig institution som soldatvärfningen. 20

Att allt detta endast är ett omsvep för det ärevärdiga privilegiet, behöfver icke utläggas. Det förnekas icke heller deraf, att värfnings-systemet å andra sidan prisas såsom hvilande på den moderna nationalekonomiska läran om arbetsfördelningen, »så till vida, att den, som hade fallenhet för (soldat-) yrket, kunde egna sig deråt, den, som det ej hade, kunde egna sig åt annat». Ty rymningarne och gatuloppsstraffet i alla länders värfvade armeer har tillräckligt visat de värfvades stora »fallenhet för yrket». Förunderligt är det blott, att författaren synes hafva glömt, att äfven förslaget till värnepligtslag medgifver antagandet af frivilliga, och att alltså värfningspenningarne äro rena öfverflödet, för att lemna »fallenheten för yrket» det friaste utrymme. 30 40

Men än förunderligare är, att författaren genom att identificera indelningsverket med värfningen gör den senare till en specielt nationel institution. Hvar och en vet, att värfvad militär är en uråldrig inrättning, som särskildt florerat i alla Europas länder. I de hundratal skrifter både från äldre och närvarande tid, som angå indelningsverket, torde deremot icke kunna uppletas något exempel, att värfningen ansetts utgöra dettas kännemärke, utan hafva den indelta arméns företräden och brister i all tid ansetts bero deraf, att äfven soldaten varit en bofast man och jordbrukare. Men det är just denna inrättning, författaren anser för så litet ärevärdig, att han kastar den på sophögen, utan att derpå slösa ett ord. I stället förklaras värfningens öfverflytande från rotehållaren på kommunen vara endast »en utveckling af indelningsverkets idé»(!!!) Ett sådant förfarande ger den påpekade demonstrationen en anstrykning af sofisteri – må vara sjelfbedrägeri. 50

Äfven om det må anses för billigt och lämpligt, att kommunen i stället för rotehållarena bör anskaffa soldater, finnes intet, som hindrar kommunen att förse dessa med bostad och jord. Ty äfven de flesta stadskommuner i vårt land hafva tillräckligt jord att upplåta; och i nödfall kunde en stadstomt företråda soldattorpets ställe. En sådan anordning skulle gifva den föreslagna värfvade soldaten en helt annan samhällsställning och karakter, än våra nuvarande gardisters. Såsom känt, var det, och är ännu i Sverige, denna den indelta soldatens ställning af bosatt jordbrukare och familjefader, som i allmänhet gjort honom till en oförvitlig och aktad medlem i samhället. Men, såsom sagdt, förbigår författaren allt detta såsom betydelselöst och förklarar blotta värfningen utgöra »indelningsverkets idé». Då förf. förutsätter, att tjänstgöringen skulle blifva densamma som enligt värnepligtslagen, så att soldaten komme att genast stå i oafbruten tjänst 3 år, så kan naturligtvis icke heller något soldattorp för honom komma i fråga, än mindre sedan hvarje år ett antal nya soldater komme att träda till och andra att träda ifrån aktiva truppen, reserven och landtvärnet. Att med en så beskaffad tjänstgöring bibehålla indelningsverkets verkliga idé blefve derföre omöjligt. Men så mycket mindre skäl finnes då att bibehålla bisaken, värfningen, om ens denna, sådan den tillhört indelningsverket, här vore i fråga. Men så är icke förhållandet. Rotehållaren städslade soldaten som sin dagsverkskyldige torpare, en gårdens underhafvande. Derom vore nu icke fråga, utan om en enkel värfning för kasernen, sådan den i alla herrars länder praktiserats och delvis ännu praktiseras. Att denna värfning skulle hafva något att göra med indelningsverket, är alltså ett grundlöst påstående.

Härtill kom en vigtig omständighet för den indelta soldatens sjelfbestånd. När han var kallad i tjänst, ålåg det rotehållaren att sköta soldattorpets jordbruk. Knekten måste, för att kunna häfda torpet, vara gift man, och han kunde vara det, utan att lemna hustru och barn i nöd, då han gick i fält. Om något åliggande för kommunen att sörja för de värfvades familj eller för andra, hvilkas underhåll beror af deras arbete, talar förslaget icke. Det förutsätter väl derföre, att endast ogift folk anvärfves, och att soldaten icke får gifta sig, åtminstone icke under tjänstetiden i aktiva hären. Ty militiefonden lär väl icke kunna åtaga sig att bygga kaserner för tusental soldatfamiljer. Och likväl antages, att män från 21 till 30 års ålder skulle få värfvas.

Detta antagande sammanhänger med författarens bevis N:o 2 för värfningens förträfflighet, neml. näst institutionens historiska ärevördighet, som på sätt ofvan skildrats försträckt beviset N:o 1. Det heter nemligen: »Att truppen efter detta system blefve bättre, våga vi påstå,» och på annat ställe, »att truppen skulle blifva dugligare och ståtligare». Förnämsta skälet för detta antagande synes vara, att »en finsk trupp af 21–23 åringar,» såsom förf. menar, att värnepligtslagen förutsätter den, »blir en pygmé trupp», hvilket nu skulle afhjelpas derigenom, att värfvade rekryter finge antagas ända till 30 års ålder. Att uppgiften angående värnepligtstruppens ålder något haltar, stärker påståendet. Enligt propositionen inkallas nämligen den värnepligtige till tjänstgöring mot slutet af året *nästefter* det år, under hvars lopp han fyllt 21 år. En stor del af den yngsta årsklassen är alltså då 22 år gammal, och denna del tjänar i aktiva truppen från 22 till 25 års ålder. Men härtill kommer, att, då truppen ställes på krigsfot, dessa åldersklasser utgöra endast halfva styrkan, som kompletteras af reserven bestående af soldater från 25 till 29 års ålder. Hvilken garanti erbjuder nu den ärevärdiga kommunala värfningen för en förmonligare ålderspropor-

tion? Man torde våga antaga, att kommunen ser främst på pungen och blefve temligen likgiltig för »ståtligheten». Det kunde ännu tilläggas, att, då truppen går i fält, för hvarje bataljon ett kompani måste kvarlemnas vid depoten, ur hvilket ersättningsmanskap efterhand tages. Ordningen är, att de klenare individerna till vidare kvarstanna i depoten, der de kunna gagna såsom kader för öfningarne samt att redan före utlottningen de klenaste af värnepligtige för året ställas på tillväxt. Så länge ett så ringa antal, som propositionen till värnepligtslag förutsätter, årligen utlottas, förefinnes stort utrymme för liberalitet vid detta urval. Huru strängt militärbefälet komme att förfara vid approbation af de värfvade rekryterna och huru villigt kommunerna skulle upptaga dess hänsyn till ståtligheten, torde förf. icke kunna uppgifva.

10

Man har skäl tadla, att författarens uppgifter angående »pygmé truppen», såsom visats, äro lika ensidiga som hans uppfattning af »indelningsverkets idé». Bådadera äro missledande, och förf:s härpå grundade bevisning kan godkännas endast af de ovetande, ehuru öfvertygad man kan vara, att ensidigheten är oafsigtig. Som det likväl kan antagas, att artikeln skall öfversättas i de Finska bladen, må vederbörande redaktioner tillse, att bladens läsare må kunna öfverväga förslaget med en mindre ensidig kännedom om hvad frågan gäller, än den artikeln erbjuder.

20

Att vid lika lång öfningsstid den värfvade truppen icke ens i manövern och tempot kan hinna samma fördighet som den värnepligtige, är sjelffallet, emedan den kommer att sakna de elementer af en högre bildning, som ingå i den senare. Likaså att den blefve för landet kostsammare, åtminstone med beloppet af värfningspenningarne. Huru högt dessa under tidernas lopp komme att stiga, då rekryten förbindes till krigstjänst eventuellt för en tidrymd af 18 år, kan icke ens approximativt beräknas. Men hos nutidens armeer fordras icke blott mekanisk öfning utan intellektuel bildning äfven i soldatledet. Det är ur dessa båda synpunkter, kostnaden och bristande bildning, värfvade armeer blifvit förkastade. Men hvad den förra punkten angår, är det visst sannt, att man hittills icke känt andra värfvade armeer än sådana, som utgjort fulltalig krigsstyrka; och det är kostnaden för hela krigsstyrkans underhållande under freden man undgår genom den allmänna värnepligten. Värfvade trupper med värnepligtsindelning i fredsfoth och krigsfoth är något splitternytt, för alla länders militärer okänt; och det återstår att erfara, hvilken tillit de sätta till A. M:s auktoritet, då han försäkrar dem om det nya »systemets» stora företräde.

30

40

Men »idén» att ersätta indelta armén genom en värfvad är icke ny. Förf. kan för dess förträfflighet åberopa herr Key's och ett stort antal herrar Jöns Jönssöners i Svenska riksdagens andra kammare militära insigter. Visserligen anses deras förslag vara utförbart och just derföre framställt, så att det likställdes med en försvarsvägran. Men låt oss antaga, att detta är okunnighet och förtal.

Ty förf. anför: »att metoden för soldatställandet» – genom värfning – »skulle öfverensstämma med vårt folks rättsmedvetande.» Emedan det dock icke kan anses för alldeles säkert, att regeringen skall godkänna förslaget, inskränker förf. sig till yrkandet, att det må af landtdagen antagas alternativt i bredd med en mera eller mindre modifierad värnepligtslag, under uttalande att ständerna för sin del hellre önska »att vid uttagandet af kadreerna det i landet af ålder vid indelningsverket brukliga sättet, genom frivilliga som kommunerna hvar för sig ställa, kunde i nåder bibehållas.» Ständerna anses i hvarje

50

fall skyldiga att i frågan uttala sig, emedan enligt förf:s åsigt »man i vårt land allmänt föredrager att i den mon förblifva vid indelningsverkets idé, som här är föreslaget.»

Och häri innefattas beviset N:o 3 för förslaget förträfflighet. Det är på förhand af den allmänna opinionen gilladt. Mot ett sådant bevis kan intet anföras. Ty hvarje röst som skulle höja sig deremot, är från den allmänna opinionen utesluten. Att säga att allmänna opinionen ljuger, då den kallar värfningen för indelningsverkets idé, hjälper till ingenting. Ty för den finnes ingen annan sanning, än sjelfva opinionen, och behöfves intet annat bevis, än dess egen tillvaro.

Det vore gagnlöst att fråga: hvad i den ofvan citerade strofen menas med »kadrerna»? Allmänna värnepligten förutsätter inga kadrer. Men de åberopade herrarna Key & C:o vilja i sina »frivilliga» hafva en kader för den i Sverige bestående allmänna beväringen. Om meningen är, att de, som ställa de »frivilliga», likväl sjelfva skola vid behof inträda i dessa kadrer, får man kanske framdeles veta, ehuru förf. säger sig åtminstone för tillfället icke vilja inlåta sig på andra den nådiga propositionen rörande frågor.

Kirjallinen Kuukauslehti må se sig om, hvart det vill göra af med sina stora ord om hvarje vapenför mans skyldighet att försvara fäderneslandet och om den lyftning, medvetandet härom ger ett folk. Kanske åstadkommes samma effekt genom att hvarje vapenför man är genomträngd af »indelningsverkets idé» och af sin pligt att »ställa frivilliga» – för att nyttja samma skönskrifveri, som förslagsvis inlagts i ständernas blifvande yttrande.

I det föregående har talats om de Finska tidningarnas hållning i afseende på förslaget. Att rätta det ensidiga i de detsamma motiverande uppgifterna är blott enkel pligt för de redaktioner, som finna skäl att låta sina blads läsare taga kännedom derom. Åsigtorna för och emot förslaget kunna vara delade. Men beklagligt vore, om det skulle vinna utseendet att vara en yttring speciellt af det Finska partiets opinion i försvarsfrågan.

J. V. S.

157 KRIGSTEATERN.

Morgonbladet n:o 204, 3.IX 1877

Striden vid Schipkasset är slutad, såsom den borde slutas. Ryska hären, som vid Plevna erfarit, att ingen bravur förmår uträtta det omöjliga, kunde icke tillåta Suleiman paschas ihärdighet att besegra samma omöjlighet, att mot bakladdningsgevärets snabbeld i fronten storma en väl förskansad position. Ett ögonblick på e. m. Thursdagen den 23 synes segern hafva vacklat, emedan den fåtaliga besättningens fysiska krafter svigtade efter en två och ett halft dygns nära oafbruten strid. Då kom aflösning ännu i rätt tid; och sedan ytterligare förstärkning hunnit anlända, borde Turkarnes fortsatta anfall hafva kunnat mötas med lugnt mod. En sådan sju dagars strid på öppna fältet torde dock stå ensam i krigshistorien. Intressant blir säkert den detaljerade rapporten om försvaret, när den en gång hinner passera alla öfverbefälsänkar, för att sist komma till allmänhetens kännedom. En utförlig berättelse om andra och tredje dagens strider meddelas på annan plats i bladet.

Rapporter föreligga nu angående de båda striderna vid Plevna.